

silně rytou linii plastické krásy. Ty cením také nejvýše ze sbírečky p. Jelínkovy, poněvadž v nich vidím nejpůvodnější jeho tón. K definitivnímu soudu o básnickém fondu p. Jelínkově bylo by však třeba větších ukázek, než je přítomných deset čísel. Není to ztracený debut, dovede-li básník z přítomné ukázky jíti výš a dál a pracovat odlišnějším, více svým a po nové sensaci a reliefnější dikci vzepjatým stylem.

To, co podává p. *Zavadil* ve své objemné poměrně knížce, jest ještě bezvýrazná mdloba, ošřepaná banálností, krátkodechá malichernost a hračkářská bezmyšlenkovitost. Sem tam šlehne jiskra v jednom řádku, aby ve druhém zhasla. Posud žádný umělecký charakter ani náběh k němu.

Staré tradici naší poesie náleží p. *Brabec*. Píše v starých sevřených formách staré tradiční běžné city, dávno a dávno jinde plněji a silněji vyslovené. Starý slovník, starý obrazový aparát, ale přítom někdy dost jemně předené a harmonické (bohužel, že příliš povídavé a prázdné) sloky a sem tam i jistá ušlechtilost citění při vši tradičnosti a při nepatrném ideovém fondu a malé schopnosti nového silného vonného vyslovení. Pan *Brabec* je patrně dobré srdce, kterému schází schopnost vyslovit se umělecky a básnicky. Je lepší člověk než umělec; snad to není konec konců nejhorší osud.

Tlustý fascikl p. *Pallanův* jsou docela pusté a průměrné gymnasijské rýmovačky, nabubřelá a vodnatá próza neobyčejně triviální a banální. Autor je ve všech směrech posud nezralý a práce jeho je literární zbytečnost první třídy. Škoda toho pěkného papíru a tisku.

H. Uden: *Sad zarůstající*

Třetí knížka veršů p. Udenových není psána sonetem, tím přišerným, násilným, křečovitým sonetem, jaký jsme poznali z jeho prvních dvou knížek. Má proto volnější, snesitelnější dikci a několik alespoň čísel jakés takés nálady a jakés takés intonace. Jinak však ani zde nepodává p. autor nic, co by ho povzneslo nad vzdělaného, scětělého, obratného diletanta. Je to zajímavé pozorovat, jak ve vzdělaném jazyce dovede konečně docela obstojně hladké verše napsat člověk bez vši veliké duševní vzrušivosti, bez všech fondů básnických, bez vši nové a silné vlohy obrazivé a citové, bez všeho, čím je podmíněn skutečný básnický charakter.

Ladislav Quis: *Epigramy*

Méně vtípných, daleko více nevtipných, násilných a jalových čísel obsahuje knížka epigramů p. Quisových, jež vynesla mu velice levně titul dědice Havlíčkova. Mezi p. Quisem a Havlíčkem je však ten podstatný rozdíl, že Havlíček jako epigramatik stál v prvním *bílém* šiku pokroku, bojoval za nejsmělejší a nejvolnější postuláty nové doby, páčil všecko šosáctví, pohodlí a lenost duševní, kdežto p. Quis ve svých plodech, pracovaných často přímo podle podloženého vzorku Havlíčkova, hájí starou tradici, marasmus a senilnost a píchá neb snaží se píchat všecko nové,

smělé a pravdivé, co nelíbí se privilegovaným autoritám a zapsaným cechům a živnostem literárním. A kdyby to bylo alespoň vtípné — ale Nemesis postarala se o to již, že všechny „vtipy“ p. Quisovy na mladou kritiku a poesii dopadly z celé knížky nejhůře. Je to tak dřevěné a rohaté, až to trká. Většinou nepovznáší se to nad tak zvanou „satiru“, jakou vyrábívají jednou týdně nyní skoro pravidelně páně Vilínkovy „Humoristické listy“ a p. Tůmovy „Šípy“. Zde přestává humor a začíná buď sprostota nebo vrtohlavá jankovitost.

Josef Havlík: *Z menšího obzoru*

Řada drobných a menších prací autora zcela patrně ochotnického, který vedle úřední práce baví se spisovatelstvím beletrie. Práce jeho jsou umělecky docela nepatrné nebo žádné hodnoty. Samá banálnost, jalovost, falešná nepravdivost a nepravděpodobnost z toho čiší. Kromě toho vypravuje své dojemné historie p. Havlík neobyčejně neobratně, toporně. Nejenže v tom není stilu a nálady, není to ani hladké a plynulé. Podivné obraty, exprese nejapná a vyvětralá, všecko, co již nevypustí z pera ani obratnější a rutinovanější *novinář*. Pan Havlík vyčnívá dnes cize ze starého útvaru do našeho vzduchu. Práce jeho tiskly se před lety i v „Lumíru“, tuším — dnes na to vzpomíná člověk polo s úsměvem, polo se smutkem. Je jasně vidět, jak nízko stála tehdy česká próza a jak velký pokrok učinili jsme zásluhou mladé generace v posledním desetiletí. Jakou jemnost stilu, jakou novost a pružnost výrazu má dnes proti p. Havlíkovi i docela prostřední moderní začátečník! Jak jinak vidí, jak jinak jemněji a rozmanitě zachycuje, jak jiné nervové fluidum třese se v jeho větách! A jak nekonečně větší je poznání života, jeho nervů, jeho hybného dechu, jeho bijícího srdce! Jak *cítí* ti mladí lidé život, poctivý, bolestný tón, zpráskané a zbité nervy, jeho udýchaný var a rozloužený chvat! Jaká hořkost nenávratného, jaký prohloubený smysl pro marnost a nicotu všeho nezachyceného a uplynulého se nad tím třese a zírá z toho s nývým smutkem velikých, horečkou bolesti rozšířených a setmělých zraků. Práce p. Havlíkovy jsou proti tomu dřevěně klidné a loutkově prkenné. Urazili jsme veliký lán práce a cesty umělecké, tanulo mi stále na mysli při lektuře této knihy a plašilo smutek z její marnosti a slabosti.

Karel Scheinpflug: *J. N. R. J.*

V prologu ke své knize vykládá p. Scheinpflug, že nechce být pěvcem hmoty, barev, tvarů, vášní a rozkoší, toho celého hmotného jevového pouze světa, nýbrž že touží po veliké ideové meditativní poesii. Velice dychtivě přečetl jsem pak vlastní sbírku, která nese zase velice lákavý podtitul „kapitoly ze života prorokova“. Ale řeknu upřímně, byl jsem zklamán. Pan Scheinpflug není veliký básník myslitel: nedovedl ze staré látky vyloudit ani jednu myšlenku, ani jednu představu, ani jeden cit, který bychom neznali již odjinud a na který by nepřípadl každý průměrný vzdělanec při troše přemítání. Ze šesti delších básní, jež činí obsah knížky, nevy-

niká žádná novou koncepcí, novým pojetím staré látky, novou symbolisací její. Je to staré thema o velikosti ideálu, kterému věnuje prorok všecko i sebe, o nepochození lidském, o surovosti člověka, jenž otročí hmotě a pro vyšší ideje nemá zájmu, který solving unikl smrti a soudu nebe, hledá hned zase rozkoš (*člověk*), o chvílech slabosti, kdy i v proroku procitá člověk a před jeho tužbami na mžik bledne velikost ideové misse jeho . . .

Básním p. Scheinpflugovým vadí v první řadě, že nedovedou myšlenku svou ztělesnit v *pronikavé a jasně situaci a scéně*. Nejsou jasné, a to je při meditativně poesii chyba prvního řádu. Mluví se v nich mnoho sem tam, napravo nalevo, ale *psychologický stav* Kristův není nikde jasný, určitý, poněvadž není vystižen *situací*, v níž stojí. V básních páně Scheinpflugových se mnoho blouzní a deklamuje — ale v meditativní poesii musí být co slovo, to myšlenka, to její jiskra. Jak určitá je situace ku př. ve Vignyho básni Na hoře Olivetské. Tam také Kristus dožaduje se odpovědi od Boha v zoufalství své duše jako u p. Scheinpfluga (*V lůžce chvíli*, 29 a n.), tam také nevzplanou světla na temném *nebi* jako u našeho p. debutanta, ale jaká ironie a jaký děs tragický je v tom — *kmitne* se stromovým pochodem Jidáše, jenž ho přichází zradit.

Il regarde longtemps, longtemps cherche sans voir,
Comme un marbre de deuil tout le ciel était noir;
La terre sans clartés, sans astre et sans aurore,
Et sans clarté de l'âme, ainsi qu'elle est encore,
Frémissait. Dans le bois il entendit des pas,
Et puis il vit rôder la torche de Judas.

Jak je to silné proti konci p. Scheinpflugovu, kde se maluje pouze temné mlčící město a dost. Ale hlavní: kde je něco takového, jako ta *filosofická konkluse* stoického mlčení a pýchy, jakou vede z této scény v zmíněné básni Vigny? „Nechává-li nás nebe jako svět-zmetka, spravedlivý postaví proti nepřítomnosti (boha) opovržením a odpoví jen chladným mlčením věčnému Božstvu mlčení!“ K myšlenkovým ideovým závěrům p. Scheinpflug vůbec nedochází. *Tragika* toho románu prorokova, o němž mluví p. Scheinpflug, je docela konvenční a běžná. Pan Scheinpflug neměl tu nikde tu myšlenkovou odvahu a sílu, jakou ukázal na př. Machar v básni o Kristově smrti, uveřejněné před dvěma roky v „Čase“, kde ke Kristovi pátému na kříži přisedne Satan a vykládá mu úplnou marnost celé jeho dráhy a snahy i smrti, poněvadž lidé úplně převrátí jeho nauku a ve jménu jeho budou páchat totéž zlo, jež on chtěl vymýtit. To je taková grandiosní a směšná vize, že vedle ní bledne celý svazček páně Scheinpflugův jako tradiční a příliš rétorický. Tam co slovo, to rána kládívem!

Nepíšu to, abych upíral p. Scheinpflugovi vážnou uměleckou snahu a talent. Nikoli. Jen proto, abych ukázal obtíž takovýcho látek, mají-li se povznést nad běžný konvencionalism. Pan Scheinpflug musí, myslím, nejprve vybědnout z té rétorické šířky a povídavé obšírnosti svého jinak mužného a výrazného verše, bude-li se chtít znova pokusit o podobnou meditativní poesii. Předpokládám ovšem, že odkryje v duši bohatší prameny ideové, než jaké ukázal v této knížce.

Světová knihovna

Čech Svatopluk: Jestřáb contra Hrdlička — *Tolstoj L. N.*: Statkářovo jitro — *Vrchlický Jar.*: Portréty básníků — *de Amicis Edm.*: Albert — *Sienkiewicz Henryk*: Na slunném pobřeží — *Valera Juan*: Pepita Ximenez — *Mácha H. K.*: Básně — *Mérimée Prosper*: Dvě novely — *Ibsen Henrik*: Nápadníci trůnu — *Rubeš Frant.*: Dvě humoresky — *de Vogué Melchior*: Lid a páni na Rusi — *Vocel Jan Erazim*: Labyrint slávy — *Tyl J. K.*: Strakonický dudák

Světová knihovna chce podle vzoru známé *Universal-Bibliothek* (nakladatel Filip Reclam v Lipsku), jejíž čísla prodávají se po dvaceti pfenicích, nebo ještě levnějších *Meyer's Volksbücher* (číslo po deseti pfenicích) podat chudému člověku za laciný peníz živný chléb duševní. Jako obě zmíněné sbírky má také stejně široký program: podat každou význačnější knihu bez rozdílu genu literárního, zábavnou i poučnou, povídku, drama, lyriku, filosofický traktát i příruční přehled některé vědy, ryze praktický návod i theoretickou samoúčelnou spekulaci. Program ten je tak široký, že nestačí vydaných dvacet čísel, jež jsem nadepsal v čelo tohoto referátu, aby se dalo posoudit, je-li určitým typickým způsobem realizován. Jedno však překvapuje hned: *literatura nauková* není zastoupena posud ani jediným číslem. (Nelze v ní počítat přece sbírku p. Vrchlického, jež je sebrána ze starých knih jeho a podává charakteristiky různých básníků a literátů v sonetech způsobem často docela planě duchaplným a nanejvýš libovolným.) A to je právě u knihovny toho programu a cíle, jaké má mít „Světová knihovna“, věc velice nepřijemná. *Živnost* látky, která se tu podává za laciný peníz širokým vrstvám, má být v první řadě kriteriem knih, jež se otiskují. Za laciný peníz nelze si koupit v hospodářském životě delikatesy, za laciný peníz prodává se živný chléb, a nikdo nic jiného ani nečeká. Představuji si, že *Světová knihovna* měla by podávat takovýto živný chléb duše. Žádné vyhnané cukrové pěny, žádné pochybné mlisky a problematické lahůdky. Je skutečně smutné, že v posud vydaných číslech není vůbec zastoupen genre par excellence moderně poučný, míním *essay*. Tato forma, stvořená přímo pro podobné publikace, která v světlém a jasném traktování pojímá historickou erudici s kouzlem psychologického podobiznářství a jejíž znamenité vzory má literatura anglická, francouzská, německá i ruská, nedochází u nás posud, až na jednotlivé výjimky (p. Jana Váni na př.), žádného slušnějšího povšimnutí.

Beletrie vybraná není právě špatná, ale nenese také většinou nikterak ten charakter živné velikosti, obsažné důležitosti, opravdové světovosti a opravdové klasičnosti, jakou musíme žádat od sbírky tohoto druhu. Princip má zde být právě opačný: z *beletrie* co nejméně, ale zato věci *opravdu dokonalé*, jež musí znát každý člověk, který chce rozumět době své nebo dobám minulým, jenž chce poznat člověka a jeho důvěrné zásady, jeho podmínky života a smrti, vlastní střed a otázku svého bytí. A takových knih není skoro mezi těmi, jež jsem uvedl nahoře. Jsou tam dobré povídky, dobrý román (který byl otištěn z „Lumíra“, kde kdysi vyšel, beze změny, se všemi nesprávnostmi jazyka), knihy důležité pro historii české literatury (Rubeš, Vocel, Tyl): — ale opravdu *světového*, t. j. podstatného a nanejvýš důleži-